REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXX.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 217. Brașov, Miercuri 3 (16) Octomvrie. 1907.

NOU ABONAMENT
LA
„GAZETA TRANSILVANIEI".
Cu 1 Octomvrie st. v. 1907

se deschide nou abonament pe cuartalul ultim al anului, la care invităm pe toți amicii și sprijinitorii foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: Pe un an 24 coroane, pe șese luni 12 coroane, pe trei luni 6 coroane, pe o lună 2 coroane.

ADMINISTRAȚIUNEA.

„Poporalii" pentru popor.

S'a fost vorbit mult înainte cu câteva săptămâni despre curentul, ce ar exista în sânul partidului poporal maghiar, în scopul ca acest partid să iasă din coaliție. Faimosul Rakowsky, care conducea această mișcare opozițională, a revenit pe urmă la sentimente mai pacinice față cu coaliția și a dobândit că drept mulțămire l'au reales în postul de vice-președinte al camerei, lucru ce după cele petrecute între el și independiști părea cu neputință.

N'a eșit așadar partidnl poporal din alianța cu kossuthiștii și cu constituționalii lui Andrassy, dar conducerea lui a aflat momentul potrivit tocmai acuma de a începe o propagandă în interesul propriu, publicând un manifest, ce conține noul său program, augmentat, și care poartă titula curioasă: „Poporalii pentru popor".

Ca și când nu s'ar înțelege de sine, că cei-ce vor să treacă de poporali, trebue să lucre în interesul poporului. Dar scopul manifestului este altul. S'au convins Rakowsky și soți că nu sunt destul de „poporali", ba au început să-și piardă mult și din simpatiile ce le mai aveau la început. Mai ales între naționalități și Slovaci nu mai e azi nici un om de bun simț, care să creadă în sinceritatea promisiunei lor, că vor stărui pentru conștiențioasa executare a legii naționalităților (punct 13 din programul primitiv). Ca mijloc pentru a-și îndrepta situațiunea ei au aflat de bine să-și lărgească programul *pe baze creștine-sociale.* Doară nouele promisiuni le vor câștiga mai mulți aderenți.

In manifest partidul poporal declară, că susține programul original în total, în deosebi punctul privitor la revizuirea legilor bisericești-politice. In chestiunea naționalităților, partidul vrea să rămână fidel programului său (?) punându-se în totdeauna pe baza dreptului, a dreptății și a echității (!!?) Afară de aceste, „poporalii" își propun frumoase scopuri, pentru a cărora realizare vreau să lupte.

Ei doresc să asigure drepturile micilor oameni și să promoveze bună starea lor materială. Poporul să nu mai fie expus vexațiunilor. Să fie asigurat prin lege dreptul de petițiune și de întruniri, Să fie revizuit sistemul dărilor, întrodu-să darea progresivă, scăzută darea de pământ și de drum, bursa să plătească mai multă dare, jocurile de hazard și loteria de clasă să fie desființate, să se reducă prețul cărnii, vinului și al berei. Programul cere apoi să se stabilească un minimum de existență, la proprietăți, ca și la posesiunea mobilă. Acest minim să nu poată fi încărcat cu nici o dare, nici să nu poate fi licitat.

Execuțiunea de dare să fie mai puțin aspră și liberă de taxe etc. Se cere mai mare scut pentru cinstea femeii, pedepsirea mai aspră a delictelor de presă contra onoarei private și alte multe privitoare la comerciu, la economie, la combaterea alcoolismului și în ce privește îmbunătățirea sorții muncitorilor.

„Toate aceste puncte", zice programul, „corăspund principiilor evangheliei. Puterea adevărurilor creștine pulsează în el. Această putere partidul are de gând să-o întroducă în societate, în corpul națiunii. Deviza lui este: O țară creștină c'un popor tare și fericit!"

Se cetește foarte frumos programul, numai de nu ne-am aduce aminte cât de *necreștinească* a fost purtarea, îndeosebi a poporalilor, în cameră, față cu noi Românii și cu naționalitățile.

Toastul Regelui Carol în onoarea marelui duce Vladimir. La banchetul dat la Palatul Regal în onoarea Marelui Duce Vladimir și Marea Ducesă Maria Pavlovna, M. S. Regele Carol a rostit următorul toast:

»Salutăm călduros printre Noi, pe Altețele Voastre Imperiale, a căror vizită ne umple inima de mare bucurie și recunoștință. Prezența Altețelor Voastre Imperiale Ne dă plăcutul prilej de a reînoi urările călduroase ce facem pentru fericirea M. S. Impăratului Nicolae și a Altețelor Voastre imperiale, rugându-ne la Dumnezeu ca să-l ocrotească. Insuflețit de aceste simțeminte ridic paharul Meu în sănătatea Maiestății Sale Impăratului și familiei imperiale.

Trăiască Maj. Sa împăratul Nicolae!

Trăiască Altețele Lor imperiale Marele Duce Vladimir și Marea Ducesă Maria Pavlovna!«

Declarațiunile președintelui dietei croate. Față de știrile eronate publicate de ziare cu privire la atitudinea deputaților croați în noua sesiune dietală, președintele dietei croate, *Medakovici*, a făcut eri următoarele declarațiuni: In chestia pactului, deputații croați, representați în dieta ungară, n'au luat încă o hotărâre definitivă. Este inexact, că între deputații croați și naționaliști ar exista vre-un pact. De sine înțeles că se pot ivi situațiuni, în cari interese comune pot să recează o procedere paralelă. Știrile despre un compromis iminent între guvernul ungar și coaliția sârbo-croată nu corespund adevărului.

Soartea școalelor românești în secolul al XX-lea.

III.

In sute de comune s'au făcut edificii de școală, cari pot emula cu multe edificii școlare de stat. In multe comune, am văzut cu ochii: »Școala de stat« și: »Școala confesională« față în față. Ce deschilinire însă era! Școala confesională bună, mare și frumoasă: Școala de stat mică, scundă și slabă. Se înțelege atari școli de stat s'au făcut acolo, unde cei ce le-au făcut, n'au avut în vedere, ca să servească de centre pentru un mic jur; pentru 2 sau 3 comune românești! Unde aceasta s'a avut în vedere — azi edificiile școlare de stat sunt »*palate*« —, căci doară statul are bani!....

Atari edificii pompoase; atâtea palestre poporale de cultură, apărătoare a limbii, să rămână acum pustii, și părăsite, arătând viitorului că și Românii au avut odată școale? Atâtea aziluri de limbă și credință menite a scuti pe Români de moartea națională să fie părăsite și să crească iarbă verde pe lângă păreții lor!?...

Incât privește edificiile de școală, fiind puțin, cât de puțin asigurați, s'ar erua, că în cauza de existență a școalelor noastre prima piedecă este salarul învățătoresc.

Mulți vor reflecta, că viața și existența învățământului nostru sunt îngreunate prin negura de paragrafi ai legei apponyiste, unul mai aspru și mai ascuțit ca altul. — Chiar în cazul, că pentru cauza învățământului am face jertfe ca Iefte din Biblie sau ca Curtius dela Roma, — mereu atârnă peste paladiul nostru de cultură, sabia damocleană, — și paragrafii aceia astfel sunt întocmiți, încât ți-aduc aminte de: »*Incidit in Scyllam, qui vult evitare Charibdim!*«

E prea drept, și prea firesc că această intercalare, aci scrisă, este bazată pe cel mai sfânt adevăr. Insă, la ori ce campanie trebue să admitem și jertfe. Jertfele și cei căzuți nu schimbă întru nimic puterea trofeului și apărarea fortului. Mai rău se apără o citadelă atunci, când nu ai forțele de lipsă, — și rău ne vom putea apăra cetatea noastră națională în cazul, când n'am avea forțele — ce sunt școalele noastre!

La toate popoarele și mai ales la popoarele din statele homogene-naționale, școala nu servește atât pentru conservarea limbii, ci mai mult pentru cultura și învățarea ei gramaticală și literară, fiind școala o instituțiune de educațiune și în-

---

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Din lumea planetelor.

Marte.

După *Camille Flammarion.*

Incă din cele mai vechi timpuri Marte a fost privit din partea oamenilor ca pricinuitorul răsboaielor și tuturor mișeliilor. Nu e nici o nenorocire, nici un războiu sau mizerie, nici un omor, pe care să nu i-l fi atribuit lui, pentru care să nu-l fi făcut pe el răspunzător. Poeți și savanți, neștiutori și nepricepuți, cu toții pe el îl acuzau pentru ori ce pericol. Cu toate acestea Mars e nevinovat în toate și cu atât mai puțin l'am putea vorbi de rău, cu cât el e foarte asămânător pământului nostru. Mars într'atâta se aseamănă globului nostru, încât dacă am călători până acolo și am uita drumul, ar fi imposibil să ne decidem, care dintre cele 2 planete, care e patria noastră; am fi în firma credință, — ajunși odată pe Mars — că ne aflăm în Europa sau în alte ținuturi ale pământului.

Văzut prin ochian, ne oferă un tablou asemenea celui al pământului în ochii locuitorilor de pe Venus; un disc cercual, tortit puțin la poli, care se învârte în jurul osiei sale cam în timp de 24 oare; din timp în timp e acoperit de nori trecători, se zăresc pe el câmpuri întunecoase sau mai deschise, se învârte în jurul osiei piezișe, e înconjurat de atmosferă, iară polii sunt acoperiți cu pete de zăpadă. Anotimpurile acestei planete au cam acelaș caracter, ca ale noastre, numai cât sunt de două ori mai lungi, pentru că Mars se învârte în jurul soarelui timp de 1 an 321 zile 22 oare, sau 1 an 10 luni 21 zile. Zăpada adunată la poli, primăvara se topește pe ambele emisfere, iar toamna se formează din nou, întocmai ca la noi; din aceste transformări să nasc schimbările de temperatură și mișcările atmosferice, pe cari le contemplăm de aici; o parte a apei evaporează prefăcându-se în nori, cealaltă parte însă umple râurile și se varsă în ocean. După cum se poate vedea din acestea, trăsăturile principale ale anotimpurilor pământești să pot recunoaște și pe planeta de o lumină roșietică, vecina pământului. Insă e cu mult mai mică decât pământul; diametrul e de 1700 miluri lungime, jumătate deci ca diametrul Pământului.

Cu toate astea sunt și deosebiri între cele două planete. Cât timp Pământul, văzut de departe, are un colorit verde, în urma colorii atmosferii, plantațiunei și apelor sale, — Mars prezintă, — după cum am amintit mai sus —, o coloare roșietică, pe care o putem zări și cu ochiul liber. Natural, că această coloare caracteristică o primește dela elementele aflătoare pe suprafața sa; — să poate, că o primește dela coloritul unor astfel de terene, cum sunt deșerturile noastre, sau e posibil, că o primește dela plantațiune, care în general presintă nuanța aceasta, — ceea ce de altfel e cu mult mai probabil. Polii însă își mențin statornic coloarea de o albeață strălucitoare, curată în totdeauna și se deosebește isbitor de coloarea celorlalte părți ale planetei. In 1877, după cum au dovedit atunci observările, întregul Marte a fost acoperit de nori întunecoși; cu toate astea coloarea curată albă se putea deosebi și atunci.

Este oare apa de pe Mars așa ca cea de pe Pământ? Kirchner a discutat odată, că apa din Venus e potrivită pentru botez și în această afirmație nici nu s'a îndoit. Nu discutăm, că elementele chemice de acolo sunt asemenea celor dela noi, — dar nici nu credem. Observările serioase însă au dovedit, că petele polare ale lui Marte sunt grămezi de zăpadă și ghiață; schimbările, prin cari ele trec anual, sunt pricinuite, întocmai ca la noi, de mișcarea aparentă a Soarelui. Dacă vre-o pată presintă o estenziune mai mare, ea se arată totdeauna după o iarnă lungă a polului, pe care se află; dacă aceeași pată e mai mare, ea se arată după vară, care a cauzat topirea petei, micșorându-i totodată estenziunea. Insă și analiza coloarei prezentate de pete a dovedit, că zăpezile și norii din Mars constau din aceeași apă chimică, ca cele dela noi, deși temperatura, desimea și presiunea sunt supuse cu totul altor împrejurări, ca la noi.

Mapa lui Marte se aseamănă mult cu a noastră. Nici pe Mars nu sunt oceane mari, după cum nu sunt nici la noi; aflăm pe el numai mări mediterane și sânuri lungi. Uscatul e asemenea foarte îmbucătățit. In general contemplându-l, asemănarea lui cu Pământul e mare.

Deoarece cercul de rotațiune, pe care îl descrie în jurul Soarelui e la o depărtare de 56 milioane de miluri dela centrul rotativ și pentru că această cale încinge pe cea a Pământului, — pe care acesta o face în jurul Soarelui, — urmează că sunt anumite timpuri, în cari aceste două planete, Mars și Pământul sunt foarte aproape una de alta; asemenea cazuri se întâmplă, când în rotațiunea lor relativă în jurul Soarelui, amândouă aceste planete ajung pe aceeași parte a Soarelui. Câte odată sunt în depărtare de numai 15 milioane miluri una de alta. De aici urmează. că afară de Lună, pe Mars îl cunoaștem mai amănunțit și mai clar; de aceea a scris Keppler despre el:

strucţiune. La noi, *în timpul critic de faţă* şcoala în primul rând trebue să servească şi serveşte — *conditio sine qua non* — ca un bastion de apărare a limbii, ca un mentore şi ca o redută, deşi bine ştim, că limba s'a conservat şi se conservă şi astăzi *prin familie*, că ea s'a conservat şi în epocele, când Românul nu avea şcoli, — ori nu era iertat să aibă. Când Românul nu avea şcoli — el nu era silit să meargă la altă şcoală, ca să înveţe altă limbă, cu dauna limbei proprii....

Tot Românul din leagănul maicii sale, învaţă limba românească. Cum va învăţa el însă, dela maică sa acea limbă, când maicele vor fi produsul altor şcoale de altă limbă; când maicelor li se vor infiltra din frageda etate noţiuni de cugetare şi idei străine? Nu va rosti maica, către copilul ei în felul acesta: »*Gyere Mamahoz Nyicolaie, — gyere, ţi-a du Mama, kenyer, că eşti ehes — gyere noa bolond!*« O amestecătură, un chaos de limbă!

Sub viaţa legii aduse, şcoala noastră are menirea de apărare; ea trebue să fie o redută sau mai bine zis înlocuitoarea altei limbi streine. Aceasta redută putea-va contrasta puterii din afară? Putea-vom noi susţinea şcoalele noastre acuma, când cu durere vedem, că multe şcoale confesionale, în timpul de mai înainte de legea apponyistă, şi-au închis porţile şi au apus multe pentru totdeauna?

Când s'ar face o statistică a şcoalelor închise — cari de fapt nu mai fiinţează, a-ţi vedea, că acest dezastru a avut loc chiar şi în comune, unde şcoalele se puteau susţinea uşor. Şi iarăşi a-ţi vedea, că susţin şcoale multe în multe comune, unde şcoala de stat — un palat, mai ca palatul unei episcopii româneşti — stă faţă în faţă cu cea confesională, carea stă neclintită şi nu se teme! Dar cine-şi mai bate la noi capul cu statistice de acestea, când: »*Fabula de te narratur*«.

Sunt unii de părere, că de cât ca acum, prin §§-ii şi coloarea legii apponiste, să ţinem învăţători de aşa fel, prin cari să maghiarizăm noi înşi-ne pe banii noştri, mai bine să ne închidem şcoalele!

Intru cât e îndreptăţită această temere şi până la care punct, privind de o parte, coloarea inştrucţiunii din trecut, dată de către unii invăţători ici şi colea, — nu putem stabili. Şi earăşi de altă parte, — întru cât această temere e îndreptăţită având în vedere coloarea instrucţiunii din venitorul şcoalelor, îngrădite de amintiţi §§-i — va arăta timpul, ce va urma, cu peripeţiile sale; — şi poate că aceasta temere se va şi realiza »*în mare*«... Cu atât mai vârtos, că şi până acum s'au aflat elemente didactice, cari s'au oţelit, încordându-se într'un hiperzel de propunere şi ocupare cu limba maghiară, mai mult decât pretindea legea însăşi.

Să dea Dumnezeu să nu să realiseze părerea amintită mai sus, căci atunci în prima linie ar fi desastruoasă pentru învăţătorii noştri. Să se întrebe odată învăţătorii noştri confesionali, ce s'ar întâmpla cu ei — în cazul, când Românii, în massă, le-ar abzice şi şi-ar închide şcoalele?

Ar fi oare adăpostiţi la şcoalele de stat? Da; — atunci poate, când d-l ministru nu ar mai avea la dispoziţiune învăţători şvabi, saşi, armeni, ori Evrei pe lângă cei de ungur?

IV.

D-l Iorga, a scris şi a publicat anii trecuţi un studiu: »Ardealul românesc«, care cuprinde adevăruri istorice de mare preţ. D-l Iorga arată din paş în paş, că Românul în viaţa sa istorică, sau trăită, nu a avut noroc... Am cetit nişte epigrame, de un alt scriitor român, de nu cumva de Maiorescu, care din »*ne-norocul*« poporului român, — estrage chiar: »*norocul lui*«. Aşa d. es. din desbinarea lui religionară la a. 1700 pe care o declară de un nenoroc naţional, scoate la iveală mult noroc naţional.

Ei bine! Oare din nenorocul politic şi cultural al Românului de azi, nu putem noi să prevedem un noroc; adecă după Fenelon, din o nefericire să isvorească chiar o fericire?... Cine ştie; şi apoi nenorocul nostru naţional de azi, *per consequentiam* poate să aibă ca efect pentru viitor, un noroc mare naţional...

Multe calamităţi, şi multe împilări a suferit poporul român dela timpurile crude, şi istoria sa este un monument ca al Spartanilor dela Termopile. Dacă e să credem în fatalitate, dacă e să credem în destinul popoarelor, atunci trebue să admitem, că acest popor fără noroc, a avut un destin, care, sau a fost prea debil, sau n'a vrut să rupă mâna de fer a sorţii, ce-l frângea atât de greu!.. De aceea a şi esclamat neuitatul nostru poet:

„De ce nu faci, o! Doamne, minuni ca şi-n pustiă,
„Cu poporul Judeii, prin Moisi, omul tău?"

Aflăm cu toate acestea, că cauza cea mai puternică şi unică a nenorocului şi a sorţii sale nefaste a fost, că din fatalitate şi din nefericire, s'au ignorat motorii şi vehiculii drepţi şi adevăraţi, cari i-ar fi ajutat la greutate şi i-ar fi dat putere să-şi învârte roata norocului. Şi cea mai urgisită şi mai grozavă piedecă în mechanismul vieţii sale naţionale, a fost simţul său dispărechiat şi neînchegat în un cuget şi o credinţă, în un suflet şi o voinţă! Aşa a fost şi pe vremea lui Mihai eroul, când relevează d-l Iorga nenorocul poporului român — în studiul său pragmatic.

In criteriile sale etnice şi de rassă romanică, ori daco-romanică — poporul român, adus »*ex toto orbe romano*«, a avut cea mai admirabilă »*unire*«, aşa că puteai zice: »*Toată lumea-i de un neam*« şi asta a fost minunea, că a avut o viaţă aşa tare şi trainică. Unit a fost în suflet, unit a fost în limbă; unit în bunătate, unit în grozăvenie — *teribilitate* — unit în vitejie, unit în port, unit în râs, unit în plâns etc. Şi aici stă toată esplicarea *continuităţii* sale în Dacia. Nu a avut unire în lupta pentru esistenţă cu drepturi civile, publice şi istorice; în lupta sa politică şi istorică; căci egoismul şi pisma i-au ros toată puterea!... »*A pismii răutate şi oarba neunire*«...

Ce n'ar fi putut face Românul în deosebite epoce istorice, când ar fi vrut să facă, şi când fatalitatea nu l'ar fi reţinut, ca să stee izolat şi să lupte izolat? Ce nu poate să facă Românul şi astăzi, dacă într'o unire şi sub o voinţă va şti să-şi dee samă de peripeţiile actualităţii — acum mai cu deadinsul, când i-se impune, — să afle şi să cerce mijloacele şi căile, prin cari să poată salva esitsinţa şcoalelor sale?!

In astă privinţă, am văzut un pas mic făcându-se de către »*Asociaţiune*« în adunarea sa din Bistriţa. Comisiunea Raportului general, raportează în pt 4:

Se propune ca comitetul (vrea să zică poate »Asociaţiunea«?) să ajute după putinţă şcoalele mai sărace, ajunse la strâmtoare«.

Cam puţin cu stâta — căci mai toate şcoalele noastre sunt sărace în faţa unui salar fundamental de 1000 K. şi 6 cvincvenale — cari iară fac pe atâta. Să se fi făcut ceva mai mult! Să se fi format chiar o »*Secţiune şcolastică de ajutorare*«, chiar şi de ar fi fost înlocuite cu aceasta, secţiunile literare ori ştienţifice, dacă se zice mereu, că Asociaţiunea nu face literatură, ci numai o promovează, adecă: ea nu e societate academică. Această secţiune trebuia apoi să se pună pre lucru în multe direcţiuni; să adune bani de la naţiune, căci — oastea e creştină şi scopul e prea sânt!

Nu se face aci critică, — Doamne apără, — însă o părere poate să-şi dea fiecare Român, căci aceasta s'a făcut tot mereu. Inainte de aceasta cu 17 ani, răposatul profesor din Năsăud Dr. A. P. Alexi, a scris în »Familia« (III pag. 123. a. 1890) între alte multe: »Oare nu ar promova Asociaţiunea transilvană (căci era transilvană) cultura poporului românesc în mod mai salutar, dacă ar ajuta, ar subvenţiona, sau chiar întemeia astfel de şcoale (înţelege şcoale elementare de fetiţe în jurul Lăpuşului unguresc) mai mari pentru astfel de ţinuturi, de cât să întemeieze o universitate pentru femei (înţelege şcoala superioară de fete din Sibiiu).

Sperăm, că Asociaţiunea încă îşi va avea partea sa în istoria de existenţă a şcoalelor noastre şi numele ei încă va fi scris cu litere de aur în condica şi în cronicele Românismului providenţial.

Partea leului, însă trebue să o aibă confesiunile noastre — bisericanii noştrii, cei ce mărturisesc cuvântul adevărului. Preoţi şi Laici — bisericani ai bisericei unite şi gr. or. trebue să simţă impulsul ceasului unsprezecelea, şi să nu uite gravitatea momentului. Un moment pierdut în istorie, face un secol! Geniul acestui popor, credinţa sufletelor şi iubirea inimilor, trebue să-i cheme pre toţi la un loc, şi acolo să se sfătuiască, să judece, şi să se lumineze, ca astfel luminaţi fiind, să fie stâlpi de foc în fruntea israilului român, — să fie călăuzi şi Ariadne, cari să ne poată scoate din labirintul vremii.

O consfătuire, o adunare, ne trebue, care va denota unirea noastră, puterea şi activitatea noastră.

Nu numai atâta! Va denota, că Românul pretinde azi trăinicie şi viitor.

Nu numai atâta! Va denota, că patricii şi plebeii români, în cazuri grele, în timpuri grele sunt numai una: »Populus romanus«!

Nu numai atâta! Va denota, că Românul vrea să aibă cultură; el vrea biserică, el vrea şcoală!

*

Fiind vorba de consfătuire şi de consfătuiri, nu putem trece cu vederea, deosebirea ce este la noi, greco-orientalii având pe baza constituţiei lor bisericeşti putinţa şi uşurinţa de a se conzulta mai des în adunările bisericeşti.

La uniţi, paremi-se din anii şeaptezeci, decând cu congresul scolastic ţinut şi conchemat la Blaj de către mitropolitul de pie memorie Dr. Vancea, nu s'a mai auzit de atari congrese.

Credem, că şi azi în anul 1907, episcopatul nostru gr. cat. sau mai bine zis, fiecare episcop pentru dieceza sa, şi-ar putea afla oameni şi bărbaţi de şcoală, pe cari conchemându-i să-i soliciteze; să le ceară părerile, adunaţi fiind într'un congres, de unde ar fi de lipsă:

1). Fiecare eparchie, — episcopi şi consistor, — să concheme pe toţi bărbaţii destoinici, preoţi şi laici, din dieceza sa la o consfătuire, la un congres şcolastic prealabil, care ar deschide uşa.

2). Că prin cercular episcopesc, fiecare comună dintr'un tract protopopesc, să-şi aleagă 3—4 reprezentanţi laici, cari, dinpreună cu parochul local să ia parte la o adunare tractuală, care să se ţină la sediul protopopesc, ori la alt loc mai însemnat.

Acest congres tractual, luând proces verbal despre toate desbaterile, propunerile şi concluzele celor prezenţi la adunare: va alege 3 reprezentanţi din cler, şi 3 reprezentanţi din mireni, cari vor lua parte la o adunare diecezană — adecă la un *congres şcolastic diecezan*, care, se ţină la sediul episcopesc, cu toată sânţenia şi demnitatea şi cu tot spiritul blând şi calm, ce caracterisează poporul nostru.

*

Aceste sunt, după părerea mea, mijloacele de salvare, cele mai sigure, în timpul prezinte. Numai însă, de n'ar fi ca multe altele, puse ad acta.

Dar aceasta cred, că e imposibil, şi urmări fatale ar avea ori ce trăgănare, ori ce abandonare, ori ce inerţiă pentru viitor. Urmări fatale pentru scoalele noastre! Credem că aceste sunt mijloacele şi anghira mântuirii.

Dacă ştii mai bune, arată-le, iar dacă nu, foloseşte-te de acestea, cu mine!

Ionathan.

»Opresiunea maghiară«.

Sub acest titlu *Björnsterne Björnson* publică în „Le Courrier Européen" din Paris (nr. dela 11 Octomvrie) o scrisoare, ce a primit'o dela o persoană distinsă din Bohemia şi în care se espune situaţiunea Slovacilor din Ungaria. „Eu voiŭ tracta — zice Björnson — „însuşi această cestiune din alt punct de vedere. Va fi bine însă, fără îndoială, să se cetească mai întâiŭ această scrisoare, care m'a emoţionat profund".

E vorba aici de scrisoarea, care a îndemnat pe Björnson să ia în apărare pe Slovaci, criticând aspru purtarea fariseiască a contelui Apponyi la congresele de pace. Este de interes a cunoaşte cuprinsul ei, mai ales după-ce poetul declară, că va trata însuşi cestiunea şi de aceea doreşte a face cunoscut şi cuprinsul scrisoarei din chestiune ca să fie mai bine înţeles.

Reproducem această scrisoare, parte în estras, parte verbal. Eată-o:

In întroducere scrisoarea »distinsului bărbat ceh« aminteşte elocventul apel, ce l-a fost făcut înainte cu câtva timp poetul norvegian în favorul rutenilor oprimaţi în Galiţia.

«Critica voastră — se zice — n'a fost adresată poporului polon, acestui popor, care astăzi însuşi susţine în Rusia o grea luptă pentru existenţa sa naţională, şi care în Rusia, după o luptă eroică şi mai mult decât seculară, e în ajun de a-şi recuceri libertatea».

«Indignarea voastră s'a adresat coteriei şoviniste, care deţine puterea, dar există în Europa o altă asemenea coterie, încă şi mai crudelă: aceasta este în Ungaria».

«Vă rugăm, deci să lansaţi apelul vostru de poet în favorul justei cauze a fraţilor noştri, a slovacilor din Ungaria de nord».

Urmează acum descrierea sortii slovacilor în Ungaria, a celor $2\frac{1}{2}$ milioane fraţi ai cehilor, «cari de peste 60 de ani sufer sub tirania şovinismului maghiar...»

»Minciuna libertăţii maghiare face, că în Europa opiniunea e încă oarbă. Strigătul de primejdie al oprimaţilor nu-l auzim, decât noi, el n'are răsunet dincolo de frontiera germană şi 'n restul lumii. Cu rafinement machiavelic clasele dirigente în Ungaria au acaparat opiniunea; ele fac să se celebreze în ziarele lumii, cumpărate sau rău informate, sforţările Maghiarilor pentru libertate; — dar că în »libera Ungarie« mai mult de 10 milioane de nemaghiari sunt sacrificaţi unei minorităţi de 8 milioane nemaghiari, de aceasta lumea nu trebue să ştie nimic«.

»Cum? se va zice. Intr'o ţară, care se laudă cu o constituţie veche de 10 secole, 2 şi jum. milioane de cetăţeni să nu poată lupta pentru libertate?

»Această iluziune cade îndată ce vom cunoaşte parodia dreptului de vot în Ungaria.

»Trebue să cunoască cineva sistemul brutalităţei asiatice, falşificarea voturilor, loviturile de forţă, pentru a putea crede, că $2\frac{1}{2}$ milioane de cetăţeni în Europa au abia cinci reprezentanţi cu totul. Ce zic reprezentanţi? Nu, ci martiri, care trebue să s'aştepte în fiecare moment de a fi traşi în judecată... sub pretextele cele mai ridicole de a fi întemniţaţi...

»Markovici, Hlinka, Juriga sunt eroii acestei lamentabile epopee naţionale şi alături cu ei discipulii lor gem cu ghiotura în închisori.«

»Dar veţi întreba poate unde sunt protectorii şi apărătorii poporului? Unde sunt membrii clerului, institutorii, profesorii, unde sunt inteligenţii naţiunei?...

(Va urma)

»Cunoaşterea lui Mars ne conduce sigur în ştiinţa astronomiei; din studiarea acestui planet va răsări pe viitor înaintarea acestei ştinţe.«

»Conjuncţie« (conjuctio) numim în astronomie, când două planete în rotaţiunea lor în jurul Soarelui se află mai aproape posibil una de alta pe aceeaşi parte a Soarelui; opoziţie (»opositio«) numim aceea, când doi planeţi în rotaţiunea lor se apleacă mai departe posibil unul de către altul pe cele două părţi ale Soarelui — la stânga şi dreapta dela el. Aceste poziţii ale stelelor au fost folosite de proroci şi prezicători ai viitorului pentru prorocirile lor fără rost. Nu există absurditate, pe care să n'o fi adus în legătură strânsă una cu alta. Aşa numiţii planeţi interni (cei mai aproape de soare decât Pământul) Venus şi Mercur nu 'ajung nici odată în »oppositio«, dar au două conjuncţii; prima conjucţie superioară, când una dintre ele înaintează — dincolo de soare privind dela Pământ — formând linie dreaptă cu pământul; cealaltă conjucţie inferioară, când una sau alta dintre planete se află între Soare şi Pământ. Planetele externe, cari înconjoară ca un brâu calea rotativă a pământului, între cari primul ce ne interesează e Mars, pot ajunge numai în conjuncţie superioară cu noi, întru cât e posibil, ca ele să fie pe o parte a Soarelui, iară noi pe cealaltă, dar nici odată nu să dă posibilitatea ca ele să ajungă între Soare şi Pământ.

Dincolo de Mars, între căile de rotaţiune a lui Mars şi Jupiter, cam la 40 milioane miluri sunt o mulţime de asteroizi, mici planete sau — dacă într'adevăr merită această numire, — nişte lumi mici, nu mai mari decât o provincie sau un comitat. Ele rotesc în acest cerc; numărul lor azi e cam 374. Probabil însă că sunt cu mult mai mulţi. Se poate, că în urma vr'unei catastrofe necunoscute, cândva la formarea lumilor şi nenumăratelor planete, s'au născut din părţile despicate ale unui corp mare ceresc; se poate că s'au format sporadic dar independent în urma unirei diferitelor materii. Această întrebare nu-i decisă; ştiinţa, pe lângă toată înaintarea, ştie încă puţin despre originea lucrurilor. Ceea-ce a scris Vergil despre timpul său, putem aplica, ca un mare adevăr, şi referitor la epoca în care trăim:

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.
Ferice-i, cel ce-a putut cunoaşte-a lucrurilor [cause!

Dobriţin, în Octomvrie 1907.

I. Lapan.

Cronica din afară.

Prietenia anglo-rusă. Din Petersburg se anunţă, că generalul englez French va asista la exerciţiile tuturor armelor şi va avea întrevederi cu toţi comandanţii eminenţi ai armatei ruseşti. Se asigură că generalul French este autorizat să se ocupe de chestiuni privitoare la Asia centrală. Se vorbeşte de asemenea de pregătiri în vederea unei *întrevederi între regele Eduard şi ţarul Rusiei.* Generalul French a asistat la exerciţiile trupelor şi va mai rămâne la Petersburg încă câte-va zile.

Situaţia în Maroc. — Corespondentu- »Agenţiei Reuter« la Rabat a avut o întrevedere cu sultanul Abdul Azis, care a declarat, că este îngrijat de situaţiune, dar că speră că se va putea învinge criza şi că va fi cu putinţă să se aducă la îndeplinire reformele proiectate. El crede că acum s'au terminat luptele şi că ele nu vor mai reîncepe, dacă trupele franceze ar părăsi imediat ţara. El garantează că triburile Chanja vor păstra o atitudine pacinică, dar că, dacă trupele ar rămâne în ţară, Sultanul se teme de o răscoală puternică. Sultanul nu consideră pe Muley Hafid ca vrăjmaş serios şi speră că negocierile diplomatice vor regula situaţiunea. Altfel va trebui să se ia măsuri contra lui Muley Hafid.

Alegerile pentru Dumă. »Agenţia Westnic zice, că alegerile pentru Dumă au fost fixate pentru ziua de 27 Octomvrie, afară de câteva guvernaminte, unde alegerile se vor face la 1 Noemvrie.

STIRILE ZILEI.

— 2 Octomvrie v.

O groaznică scenă de măcelărire, asemenea celei dela Pănade s'a petrecut Duminecă seara în comuna Christian, aproape de Braşov. Victimele măcelului au fost iarăşi ţărani români din această comună, iar agresorii, cari s'au năpustit asupra oamenilor nevinovaţi, au fost o patrulă de husari ai escadronului dislocat în comună. Casul înfiorător s'a petrecut în cârciuma aflătoare în partea comunei locuită de Români. Mai mulţi feciori, cari luau parte acolo la joc, au avut o ceartă cu câţiva husari. S'au încăerat şi cearta a degenerat în bătae. Unul din husari să fi fost rănit în luptă cu câteva lovituri de cuţit. Acesta a alergat în casarmă, cerând ajutor. A venit o patrulă, al căreia comandant, fără de a mai cerceta lucrul, a dat ordin de atac asupra bieţilor oameni, ce se aflau în cârciumă, măcelărindu-i în mod groaznic, aşa, *că 18 ţărani Români au fost grav răniţi.* Teroarea aceasta a produs cea mai mare indignare între locuitorii Români ca şi Saşi. Vaetele sărmanilor vulneraţi îţi rupeau inima. Trist a fost, că bieţii oameni au trebuit să aştepte până a doua zi necăutaţi, căci nu era medic în sat.

Am trimis anume un raportor la faţa locului spre a ne da informaţiuni mai detailate, dar până în momentul acesta nu s'a reîntors. Vom aduce detalii în numărul de mâne.

Masa studenţilor români din Braşov. Eri, 1 Octomvrie st. v., s'a deschis masa studenţilor români din Braşov în prezenţa membrilor comisiunei administrative a acestei instituţiuni umanitare. Pentru anul acesta masa a fost plasată din nou la d-l Dumitru Avrigeanu, care şi în anii trecuţi a oferit elevilor primiţi la masă un prânz bun şi în toate privinţele satisfăcător.

Lăsământul literar al lui Iosif Vulcan. La intervenţia d-lui Iosif Şt· Şuluţu, prezidentul «Asociaţiunei», scrie «Tel. Rom», doamna Aurelia Vulcan, văduva regretatului Iosif Vulcan, fost membru ordinar al «Academiei Române», membru ordinar în secţiunile literare ale «Asociaţiunei», şi membru onorar al acestui aşezământ cultural al nostru s'a declarat gata a preda spre păstrare Muzeului «Asociaţiunei» întregul lăsământ literar al răposatului ei soţ, constătător din decoraţiuni, diplome, corespondenţă şi scrieri încă netipărite. Domnul prezident Şuluţu a încredinţat pe unul dintre secretarii «Asociaţiunei» (d-l Tăslăuanu) cu mergerea la Oradea-Mare, pentru a lua în primire preţiosul lăsământ.

Societatea de lectură «Inocenţiu M. Clain» a teologilor din Blaj, s'a constituit pentru anul 1907/8, alegându-şi următorul comitet: Prezident, Augustin Folea t. an. IV, viceprezident: Iuliu Maior t. an III, secretar: Valeriu Oprişiu t. an. IV, archivar: Onoriu Savu t. an. III, cassar: Petru Domşa t. an. III, controlor: Iustin Poruţiu t. an. II, bibliotecar: Augustin Ciungan t. an. II, vicebibliotecar: Victor Neamţ t. an. I, notar: Longin Corcheş t. an. I, membrii în comisia literară: Vasile Berinde şi Aurel Iubaşu t. an. IV, Alexandru Brumar şi Emil Sasu t. an. III, Ioan Pop şi O. Bugnăr t. an. II, Ştefan Suciu şi Ioan Brad t. an. I.

Jubileul regimentului de husari Nr. 1. Regimentul de husari Nr. 1, staţionat în Sibiiu, şi-a serbat Duminecă jubileul de 150 ani, decând a fost înfiinţat şi cel de 60 ani, decând a fost numit Majestatea Sa Monarchul, colonel al acestui regiment. Cu ocaziunea acestei serbări duple s'a oficiat o misă solemnă, s'a dat un banchet, s'au aranjat petreceri pentru soldaţii regimentului, iar seara s'a desvălit tabloul fericitului Impărat Francisc I, donat de Maj. Sa Monarchul regimentului din prilejul acestui jubileu.

Exces de zel al unui detectiv braşovean. Sâmbăta trecută primirăm ştirea că d-l Stoicescu, căpitan al companiei 3 de grăniceri români, a fost arestat în Braşov, iar mai târziu pus pe picior liber. Voind a ne convinge de adevărul acestei ştiri, care ne părea aproape de necrezut, ne-am adresat comisarului de inspecţie a poliţiei din Braşov, care ne-a comunicat, că n'are cunoştinţă de acest lucru. Acum cetim în ziarul «Pester Lloyd» următoarele: Căpitanul Stoicescu al companiei de grăniceri români din Predeal a voit să inspecteze zilele trecute sentinelele postate la graniţa României. Pentru a putea călători pe un drum mai scurt, care duce prin Ungaria, ministrul de războiu al României s'a adresat ministrului de honvezi cu rugarea, ca să permită d-lui Stoicescu să călătorească dela Predeal la Braşov pentru ca să continue de aici călătoria sa de inspecţiune. Ministrul de honvezi a şi dat permisiunea cerută. Când d-l Stoicescu voia să se urce în gara Braşov în tren, s'a apropiat de dânsul un detectiv, care l'a declarat de arestat. D-l Stoicescu a fost constrâns, să meargă cu birja la poliţie, unde a protestat în contra arestărei sale nejustificate. Căpitanul poliţiei s'a scuzat pentru incidentul regretabil şi a pus imediat pe picior liber pe d-l Stoicescu.

Gimnaziul român din Câmpulung (Bucovina). «Apărarea Naţională» primeşte din Câmpulung ştirea îmbucurătoare, că s'au anunţat la 90 de băeţi, din cari numai 16 străini. Din punctul de vedere pedagogic-didactic, zice numitul ziar, vor fi de lipsă 2 clase dacă voim şi'n ale învăţământului un rezultat mulţămitor. Cu multă satisfacţie remarcăm jertfa inteligenţei române din Câmpulung şi district, de-a îngriji pentru şcolarii sermani cvartire gratuite, în cât părinţii acestora vor avea să îngrijească numai de strae şi nutremânt.

Tunuri mecanice. Tunurile maşini sau tunurile mecanice se vor introduce în curând în armata austro-ungară. Dela 1903 se fac mereu cercetări atât în şcoala de tragere la ţintă a armatei, cât şi la manevre cu diferite tunuri mecanice. Sistemul Scharslose s'a dovedit mai bun. Vor fi baterii pentru pedestrime şi pentru călărime şi anume tunuri cari la nevoie, se pot destace în bucăţi şi transporta lesne pe catâri, etc. In 1898 se va începe înarmarea cu ele. Acuma e o baterie de 4 maşini la cavaleria din Viena. Se află şi 13 cadre pentru maşini de acestea de munte şi anume câte 4 la corpul 3 şi 14, trei la al 15-lea şi 2 la comanda din Zara. Dela 1906 se prăgătesc ofiţeri şi soldaţi pentru întrebuinţarea acestor maşini la şcoala de tragere a armatei.

Expoziţia de păsări la Budapesta. «Asociaţia generală ungară a crescătorilor de păsări» va aranja la Budapesta o expoziţiune internaţională de pasări dela 28 Noembrie până la 1 Decembrie st. n., sub înaltul protectorat al arhiducesei Augusta şi sub preşedinţia de onoare a d-lui Ignaz Daranyi, ministrul agriculturei. Expoziţiunea se va ţine în halele palatului industriei. După cum se ştie, în Ungaria se importă în fiecare an mii de pasări pentru reproducţiune, cea mai mare parte din Anglia. Doritorii de a expune se vor adresa «Asociaţiei generale ungureşti a crescătorilor de păsări», IX Üllői-ut 25, Budapesta.

Statistica agricolă în România. Zilele acestea va apare în «Monitorul Oficial» statistica agricolă, partea II, cuprinzând recoltele de vară şi întocmită de serviciul statisticei generale din ministerul domeniilor. După cercetările făcute în comunele rurale şi la marii proprietari, rezultatele sunt următoarele: Grâul a dat o producţiune mijlocie de 8 ht. 7 la ht., însumând în total o cantitate de 14.900.000 ht. în ţara întreagă, cu 26 milioane mai puţin ca în anul trecut, şi cu 15 milioane inferioară unei recolte de mijloc. Secara a înregistrat 6 hl. 1 la hectar în total 900.000 ht. Orzul şi orzoaica au reuşit bine: 13.9 mijlociu pe hect., în total 7 milioane hectolitri; ovăzul 17.8 la hect., 6.300.000 în total. Cultura rapiţei a fost neînsemnată anul aceste. Toată producţiunea nu trece peste 53.000 hl. Inul a suferit de asemenea din cauza secetei, dând o recoltă mijlocie de 4.4 hl. la ht. şi în total 56 mii hl. In ceeace priveşte cultura porumbului, recolta este de mijloc, cu o producţiune la hect. de circa 11 hl. care va însuma aproximativ 20—22 milioane hl. pentru întreaga ţară.

Lege în potriva duelului în Spania. Guvernul spaniol, spune «N. Fr. Pr.», a însărcinat pe Xavier Ugarte, procurorul regal de pe lângă curtea supremă din Madrid, să cerceteze, complecteze şi îndrepte proiectul de lege în potriva duelului făcut de baronul d'Albé în numele ligei spaniole în potriva duelului. Ugarte a fost şi ministru de justiţie, iar legea voia s'o aducă în parlament şi ministrul Romanones. Va fi un tribunal de onoare care să judece unele vini. La deschiderea anului judecătoresc ministrul justiţiei Figuerosa şi Ugarte au vorbit despre această lege. E neîndoios că se va vota şi deci că Spania va putea sluji de model ţărilor, în cari mania duelului mai e în floare.

Reuniunea înv. gr. cat. din Archidiecesă.

— *In atenţiunea biroului central.* —

Mulţi ani dearândul s'a lucrat, până în cele din urmă s'a văzut întrupată ideia înfiinţării »Reuniunei învăţ. români gr. cat. din Archidiecesă«. Astfel gândul acelor mari dascăli ai noştri, dintre cari unii poate nu mai sunt între noi şi cari priveau numai ca prin vis la aşezământul măreţ al acestei instituţiuni, s'a realizat. Cuvântul s'a făcut trup, ear noi, următorii lor, de 9 ani încoace gustăm din fructul dulce al muncii lor, având la dispoziţie mijlocul puternic de consolidare, care dă putere şi face tare pe cel ce pricepe ce insemnăză în ziua de azi a te asocia, a te însoţi.

Prin participarea la adunările acestei Reuniuni învăţătorul harnic şi conştienţios să însufleţeşte, să avântă. Inima lui se îmbracă în vestmântul purpuriu al idealului, al datorinţei. Pe când învăţătorul slab, cu metodul său ruginit, când va trebui să ţie prelegere practică în faţa colegilor săi şi în faţă la atâta lume, sau va trebui să se desbrace de haina indiferentismului, sau în celea din urmă să dispară din şirul dascălilor, despreţuit şi huiduit de toţi ca o slugă netrebnică.

Cu deosebire adunările generale apoi, sunt şi *ar trebui să fie* (cu deosebire în timpul greu de azi şi de mâne) oglinda a tot ce avem noi mai bun în Archidiecesă.

Durere numai că nu se ţine cont — Dumnezeu ştie din ce motiv — de »dorinţa generală«, exprimată de atâtea ori, ca adunările generale, ce să ţin anual în Blaj, să se ţie la timp potrivit, care nu poate fi altul decât *jumătatea primă a lunei lui Octomvrie.*

Până acuma s'au ţinut aceste adunări de regulă în luna lui Noemvrie, când se încep vânturile reci, când drumurile sunt tinoase şi când nici o plăcere de escursiune nu ai, aşa că în loc de a se aduna acolo adevăraţii reprezentanţi ai învăţătorimei, să întrunesc cei din jurul Blajului şi doi-trei tineri din depărtare, cari apoi, ori că au credenţionalul recerut, ori nu, decid.

Ştim şi cunoaştem munca uriaşă ce o desvoaltă la începutul anului şcolar, chiar membrii biuroului central — pregătirile pentru adunărea generală să se facă însă deja în decursul verii, ear la adunarea generală să se poată întruni întreaga învăţătorime! Dee Dumnezeu ca aşa să fie în viitor.

— *pi* —

NECROLOG. Subscrişii cu inimă plină de durere anunţăm moartea preaiubitului nostru soţ, tată, frate, socru şi bunic Alesandru Ghelner, pr.-prot. gr. cat. întâmplată după grele şi îndelungate suferinţe, împărtăşit cu s. Taine, în 13 Octombre la 6 oare dimineaţa, în anul al 69-lea al vârstei şi al 40-lea al fericitei căsătorii. Rămăşiţele pământeşti ale neuitatului defunct se vor înmormânta în 15 Octombre la 2 ore d. a. în curtea bisericii par. gr. cat. din loc. Dumnezeu să-l ierte!

Mintiul-Gherlii, la 13 Octombre 1907. Văd. Ana *Ghelner* soţie, Valeria şi soţul Ioan Murăşan preot gr. cat. cu fii şi ficele Letiţia, Virginia, Inocenţiu, Valeria, Antoniu, Iosif şi Alesandru. Dr. Eugen Ghelner adv. şi soţia Aurelia cu fiul Amos. Aurelia şi soţul Alesandru Murăşan preot gr. cat. cu fiul şi ficele Virginia, Emil, Leontina şi Otilia. Victoria şi soţul Emil Pap not. cerc. cu ficele Silvia, Eugenia şi Letiţia. Lucreţia şi soţul Emil Neamţiu of. de st. cu fiul Emil. Alesandru teol. abs. Aurel stud. în drept şi Natalia. Nicolae Tincu preot gr. cat. cu fiul şi ficele Livia, Sidonia şi Felician fii, fice, gineri, noră, nepoţi şi nepoate. Sofica n. Ghelner, Samfira n. Ghelner, Lili măr. Horgoş surori.

ULTIME STIRI.

Viena, 15 Oct. Impăratul a petrecut o noapte mai liniştită. S'a deşteptat dimineaţă ceva mai târziu decât de obicei. Somnul a întărit mult pe monarh. Noaptea a fost puţin turburată prin accesul de tuse. Temperatura a scăzut.

Viena, 15 Oct. Cu toate ştirile liniştitoare ce se răspândesc în mod oficial, o mare îngrijorare a cuprins cercurile politice şi financiare. Din gură în gură circulă versiunea că nici odată împăratul n'a fost mai serios bolnav ca acuma. Frigurile se menţin, deşi nu sunt în creştere, dar puterile sunt în scădere şi pofta de mâncare nu revine.

Viena, 15 Octomvrie. La mareşalul Curţei au sosit o mulţime de telegrame, prin cari mai toţi şefii de stat, se interesează de starea sănătăţei Impăratului Francisc-Iosif. Intre aceste telegrame, se află şi una din partea preşedintelui Statelor-Unite, Roosevelt. Ambasadorii Austro-Ungariei au primit instrucţiuni să ţie în curent pe toţi suveranii Europei de starea sănătăţei Impăratului.

Viena, 15 Oct. Ambii miniştri prezidenţi au fost încunoştinţaţi din partea cancelariei de cabinet, că Maj. Sa a semnat rezoluţiunile, prin cari sancţionează prealabil proiectele privitoare la pact, cari vor fi prezentate mâne ambelor parlamente.

Viena, 15 Octomvrie. Ştirea contramandărei vizitei anunţate a perechei regale spaniole la Viena, se confirmă. Bagajele sosite la legaţia spaniolă, vor fi retrimise.

Belgrad, 15 Octomvrie. Guvernu sârbesc a răspuns la nota austro-rusă în chestia macedoneană. El se declară nemulţumit de dânsa pentru că nu are în vedere şi situaţia din Serbia Veche unde populaţiunea sârbească este terorizată de albanezi.

Bibliografie.

Bucolicele şi Georgicele lui Vergiliu traduse de cunoscutul şi apreciatul scriitor şi profesor pensionar M. ***Strajanu.*** Bucuresci I. V. Socecu. Se pot procura prin librăria A. *Mureşianu.* Preţul cor. 2.60 plus 10 fil. porto.

Traducerea e făcută de un bărbat competent, din cuvînt în cuvînt şi e însoţită de analisa tuturor cuvintelor cuprinse în textul latin. Elevii gimnasialĭ, carĭ au fost nevoiţĭ până acuma a utilisa traducerĭ streine, de sigur se vor bucura de acéstă carte.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

„ALBINA“,

INSTITUT DE CREDIT ŞI DE ECONOMII, FILIALA BRAŞOV.

ANUNŢ.

Din cauza că suma totală a creditelor cambiale, a creditelor cambiale cu acoperire hipotecară şi a creditelor de contcurent — ramii principali de operaţiune! — votate şi plătite de Filiala „Albina“ în acest an până la 30 Sept. 1907, este mai mare cu K 536551·71 ca suma totală a aceloraşi credite la 30 Sept. 1906, ceeace însemnează **o urcare peste una jumătate de milion în interval de un an**; precum şi din cauza, că cererile de împrumut continuă a se prezenta în număr tot mai mare;

Iar de altă parte din cauza că scumpetea din piaţa de bani, deşi pare a se fi oprit deocamdată în urcarea sa, şi în starea ei actuală este şi rămâne o **scumpete apăsătoare şi foarte viu simţită** în afacerile de credit:

Subscrisul comitet dirigent s'a aflat îndemnat a aduce la cunoştinţă publică, că, deşi suma totală a depunerilor administrate de Filiala *„Albina“, era la 30 Sept. 1907 de K 5,523.568·53*, aceasta totuşi **va plăti pentru depunerile, cari se vor face la ea de azi încolo**

a) **4½% după sumele până la K 10.000 şi**

b) **5% după sumele dela K 10.000 în sus.**

Braşov, în 15 Oct. 1907.

Comitetul dirigent.

P. T.

Am onoarea a aduce la cunoştinţa On. public, că am deschis provizor un

Atelier de blănărie subţire

Magazinul meu dela 1 Oct. a. c. se află în Stada Porţii Nr. 48.

în Braşov, Târgul Inului Nr. 26, unde se pot căpăta numai confecţiuni proprii de **gulere de Dame** (boac), **mufuri, şepci de blană, Crimer** şi **Stofă.** Tot-felul de **Baltoane blănite pentru Dame** şi **Copiii, Figaro** şi **paletoane,** cu un cuvânt toate articolele ce se ţin de blănărie, lucrate modern, în asortiment bogat **cu preţuri foarte ieftine.**

Prin esperienţele mele câştigate atât în capitală, cât şi în streinătate pot satisface tuturor recerinţelor spre deplină mulţumire.

Pun căptuşeli de blană. — Primesc reparaturi.

Articole de blănărie cumpărate dela mine **le curăţ fără plată.**

Comande din afară **le ezecut punctual. — Serviciu solid.** —

Mă rog de sprijin.

Cu toată stima

Weiszfeiler Sándor,

blănar subţire.

Plecarea şi sosirea trenurilor de stat reg. ung. în Braşov.

Valabil din 1 Maiu st. n. şi până în 1 Octomvre st. n. 1907.

Plecarea trenurilor din Braşov.

Dela Braşov la Budapesta:

I. Trenul mixt la óra 5·31 min. dimin.
II. Tr. accel. (peste Cluşiu) la ó. 2·45 m. p. m.
III. Trenul de pers. la óra 8·06 min. séra.
IV. Tr. accel. p. Arad la órele 10·26 m. séra.

Dela Braşov la Bucurescĭ:

I. Trenul de persóne la óra 3·20 m. dim.
II. Tren accel. la órele 4·59 m. dim.
III. Trenul mixt la órele 11·35 m. a. m.
IV. Trenul accel. la óra 2·19 min. p. m. (ce vine pe la Cluşiu).
V. Tren mixt la órele 6·50 séra.*
*) (care circulă numai la Predeal).

Dela Braşov la Kezdi-Oşorheiu şi Ciuc-Ghimes:

I. Trenul de pers. la óra 5.15 min. dim.*
II. Trenul mixt la óra 8·26 min. a. m.*
III. Trenul de per. la óra 2·50 m. p. m. (are legătură cu Ciuc-Szereda).
IV. Tren de pers. la órele 7·00 m. séra.*
(* au legătură până la Ciuc-Gyimes).

Dela Braşov la Zĕrnescĭ (gara Bartolomeiu)

I. Trenul mixt la óra 9·02 min a. m.
II. Trenul mixt la óra 3·14 min. p. m.
III. Tren mixt la óra 9·47 séra.
IV. Tren de pers. la 6·14 dim. (numai Dumineca)

Sosirea trenurilor în Braşov:

Dela Budapesta la Braşov:

I. Tren acc. p. Arad la órele 4·52 m. dim.
II. Trenul de persóne la óra 7·51 dim.
III. Tr. accel. peste Cluşiu la ó. 2·09 m. p. m.
IV. Trenul mixt la óra 9·28 min. séra.

Dela Bucurescĭ la Braşov:

I. Tren. de pers. la óra 7·28 min. dim.
II. Trenul accel. la óra 2.00 min. p. m. (Are legătură cu Sibiiu şi Cluj).
III. Trenul pers., la óra 4·55 m. p. m.
IV. Trenul mixt. la óra 9·18 min. séra.
V. Tr. accel. la órele 10·14 m. séra.

Dela Kezdi-Oşorheiu şi Ciuc-Ghimes la Braşov

I. Trenul de persóne la óra 8.25 m. dim.* (are legătură cu Ciuc-Sereda).
II. Trenul de pers. la óra 2·00 m. p. m.*
III. Trenul mixt, la óra 6·13 m. séra.*)
IV. Tren mixt, la órele 10·08 m. séra.
(* au legătură cu Ciuc-Gyimes).

Dela Zĕrnescĭ la Braşov (gar. Bartolomeiu.)

I. Trenul mixt la óra 7·12 min. dim.
II. Trenul mixt la óra 1·17 min. p. m.
III. Tren mixt la óra 7·34 séra.

Nr. 639—1906.
urb.

PUBLICAŢIUNE.

Comunitatea foştilor coloni din Királyhalma **vinde la 30 Oct st. n. a. c.** oarele 10 a. m. **268 fire de lemn de stejar** aflătoare în pădurea de lângă sat cu un preţ statorit de **1500 cor.** Oferte în scris provăzute cu vadiul de 150 cor. anticipative să primesc, ulterioare să eschid.

Doritorii de a licita au să depună un vadiu de 10% adecă 150 coroane. Condiţiile de vânzare să pot vedea în cancelaria notarială din Királyhalma şi la foresteria reg. ung. din Kőhalom.

Királyhalma, în 12 Oct. 1907.

Taflan George, notar. **Ioan Stoica,** preşedinte.

(3033,1—1.)

Multe milióne de Dame nobile folosesc renumita

MARGIT-CREMA,

a lui FÖLDES,

care nu conţine grăsime, este nevătămătóre şi înfrumseţéză numai decât

Crema-Margit a lui **Földes** este un cosmetic nevătămător, are efect sigur contra **pistruilor, pete de ficat, sgrăbunţe, ecseme** şi defecte ale pielei.

Dame nobile din lume folosesc Crema-Margit şi se esprimă încântate de minunatul efect. — După folosirea unui borcan se va convinge fie-care, de imitaţii trebue a se feri.

PREŢUL unui borcan mic Cor. 1.— mare Cor. 2.—. Săpun Margit 70 bani. Pudră Margit Cor. 1·20 b. Apă de obraz Margit Cor. 1·—. Pasta de dinţi Margit Cor. 1.

Producent: CLEMENS V. FÖLDES, **farmacist în ARAD.**

Comande de 6 cor. se trimite franco.

Se capĕtă la farmaciile: **Jul. Hornung, Emil Jekelius, Fr. Kelemen, V. Klein, Rud. Kugler, Eugen Neustädter, H. Obert, V. Roth, Fr. Stenner.**

(8—10.)

Are efect sigur şi iute.

AMERICA

Plecare din HAVRE în fiecare Sâmbătă, din **VIENA** în fiecare Marţi.

Bilete de drum pe

Linia franţeză

Bilete de drum pe

Căile ferate americane

în ori şi care staţiune — **cu preţuri originale.**

Informaţii mai de aproape **gratis şi franco numai pe**

Linia franţeză

Wien IV. Wiener-Gürtel 16
(gegenüber der Süd u. Staatsbahn).

A se observa acurat adresa.

(3029,8—6.)

Picături pentru uşurarea vânturilor şi câreeilor

Bibergeiltropfen

Un medicament de casă probat încă din anul 1844, care esciteazā pofta de mâncare şi promovează mistuirea.

Preţul unei sticle 1 cor.

Se trimite numai 2 sticle cu rambursă de **2 coroane 50 bani.**

Comande a se adresa:

JULIUS BITTNERS Apotheke in Gloggnitz
Niederoesterreich.

(2775,23—25.)

Cruce séu stea duplă electro-magnetică.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta. **Nu e mijloc secret.**

Vindecă şi învioréză **pe lângă garanţie.**

Deosebită atenţiune e a se da împrejurărĭ, că acest aparat vindecă boale vechĭ de 20 anĭ.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra: durerilor de cap şi dinţi, migrene, neuralgie, impedecarea circulaţiunei sângelui, anemie, ameţeli, ţiuiturĭ de ureche, bătaie de inimă, sgârciurĭ de inimă, asmă, audul greu, sgârciurĭ de stomac, lipsa poftei de mâncare, receală la mâni şi la picióre, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insómnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui şi multor altor bóle, carĭ la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate încurse din tóte părţile lumii, carĭ preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi ori-cine póte examina aceste atestate* Acel pacient. care în decurs de 45 dile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sĕ se confunde cu aparatul „Volta“, de óre-ce „Ciasul-Volta“* atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit,* fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebi

Preţul aparatului mare e 8 cor. folosibil la morburĭ, carĭ nu sunt mai vechĭ de 15 anĭ.

Preţul aparatului mic e 6 cor. folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Expediţie din centru şi locul de vĕndare pentru ţeră şi streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/28, **Strada VADÁSZ 34, colţul strada Kálmán.**

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à 10 fil. se vinde la zaraful **Dumitru Pop**, la tutungeria, de pe parcul Rudolf şi la **Eremias Nepoţii.**

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.